

**РІШЕННЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ДФ 58.082.156 ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

про присудження ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 – Право
на підставі прилюдного захисту дисертації
«Договір узурфрукта»
за спеціальністю 081 – Право
10 серпня 2026 року

Паньківський Володимир Миколайович народився у 1985-у році в с. Рогатин, Івано-Франківської області, є громадянином України.

У 2008 році закінчив Приватний вищий навчальний заклад «Київський міжнародний університет» та отримав диплом магістра за спеціальністю «Правознавство».

У 2011 році завершив Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого і отримав диплом спеціаліста за спеціальністю «Правознавство».

З 10 липня 2015 року і по теперішній час Паньківський Володимир Миколайович працює у ТОВ ГАЗСЕРВІСТРЕЙД на посаді директора. Також із липня 2019 року і дотепер здобувач займається адвокатською діяльністю.

У 2022 році вступив на денну форму до аспірантури Західноукраїнського національного університету відповідно до наказу № 293 від 01.09.2022 року за спеціальністю 081 «Право».

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом ректора Західноукраїнського національного університету № 434 від 17.06.2026 року на підставі рішення Вченої ради Західноукраїнського національного університету (протокол № № 10 від 17.06.2026 року) у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Лукасевич-Крутник Ірини Степанівни, докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету; рецензентів:

Сломи Валентини Миколаївни, докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету;

Марценко Наталії Степанівни, кандидатки юридичних наук, доцентки, доцентки кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету;

офіційних опонентів:

Яроцького Віталія Леонідовича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Гейнц Руслани Миколаївни, кандидати юридичних наук, доцентки, професорки кафедри цивільного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

на засіданні 10 серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Паньківському Володимирі Миколайовичу на підставі публічного захисту дисертації «Договір узурфрукта» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано в Західноукраїнському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль.

Науковий керівник Калаур Іван Романович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету.

Дисертацію подано у вигляді рукопису. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Висновки та пропозиції, викладені в дисертації, зроблені автором особисто. З метою забезпечення достовірності одержаних у дисертації результатів було використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Дисертаційна робота написана українською мовою.

Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 081 Право. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у нормотворчій, науково-дослідній сфері, правозастосовній діяльності та освітньому процесі.

Прикладний характер результатів дисертаційного дослідження підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема, актами адвокатів та актом Західноукраїнського національного університету.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 225 сторінок. Список використаних джерел становить 172 найменування.

Основні теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження відображено у восьми наукових публікаціях, з яких: 4 статті – у вітчизняних фахових наукових виданнях; 4 тези – у матеріалах наукових конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Паньківський В.М. Впровадження інституту узурфрукта в Україні. Актуальні проблеми правознавства. 2024. № 1. С. 207–212.

Паньківський В.М. Відображення узурфрукта у кодифікаційних актах цивільного законодавства на території України. Наукові записки. Серія: Право. 2025. Вип. 18. С. 66–72.

3. Паньківський В.М. Правове регулювання узурфрукта в законодавстві європейських країн. Актуальні проблеми правознавства. 2026. № 1. С. 148–154.

4. Паньківський В.М. Договір узурфрукта як непоіменований договір у цивільному праві України. Сучасна доктрина права. 2026. № 5 (99). С. 40–46.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Паньківський В.М. Значення узурфрукта для інституційного розвитку цивільного права в Україні. Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-

практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». Тернопіль, ЗУНУ, 28 квітня 2023 року. С. 398–400.

6. Паньківський В.М. Договір узуфрукта як підстава виникнення права користування чужим майном: перспективи впровадження в Україні. Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». Тернопіль, ЗУНУ, 19-20 квітня 2024 року. С. 46–47.

7. Паньківський В.М. Особливості здійснення узуфрукта за положеннями Дигестів Юстиніана. Збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». Тернопіль, ЗУНУ, 02-03 травня 2025 року. С. 64–66.

8. Паньківський В.М. Юридична природа договору узуфрукта: проблеми визначення та місце в системі цивільно-правових договорів. Збірник матеріалів X Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід». Тернопіль, ЗУНУ, 24-25 квітня 2026 року. С. 224–227.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці та висловили зауваження:

Голова ради: **Лукашевич-Крутник Ірина Степанівна**, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету. *Без зауважень.*

Рецензентка: **Слома Валентина Миколаївна**, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

1. У п. 8 наукової новизни автором запропоновано внесення змін до ч. 3 ст. 503 проекту ЦК України та викладення її у такій редакції: «Узуфрукт поширюється на річ, її складники, приналежності, а також на складну річ як єдиний об'єкт цивільних прав». Запропоноване формулювання не повною мірою узгоджується із законодавчим розумінням речі як об'єкта цивільних прав, оскільки відповідно до ч. 2 ст. 187 ЦК України при переході права на річ її складові частини не підлягають відокремленню. Відтак твердження про окреме поширення на них узуфрукту видається юридично надлишковим.

5. Потребує додаткового обґрунтування позиція автора щодо істотних умов договору узуфрукта. У роботі зроблено висновок, що строк договору та ціна, яку сплачує узуфруктарій, не є істотними умовами договору узуфрукта (с. 20 дисертації). Водночас на с. 178 дисертації вказано, що у разі відсутності у договорі узуфрукта встановлених законом вимог, зокрема істотних умов (предмета договору, строку – для договорів узуфрукта державного або комунального майна та ін.), відповіді власника майна на пропозицію потенційного узуфруктарія або навпаки тощо, договір узуфрукта буде неукладеним. Такий підхід свідчить про певну непослідовність у визначенні правової природи істотних умов договору узуфрукта.

Марценко Наталія Степанівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

1. У п. 7 наукової новизни здобувачем обґрунтовано, що предметом договору узуфрукта можуть бути неспоживна рухома або нерухома річ, а також єдиний майновий комплекс, які можуть приносити плоди, продукцію чи доходи. Водночас потребує додаткового уточнення запропонований підхід до визначення предмета договору узуфрукта, зокрема щодо такої його характеристики, як здатність приносити плоди, продукцію чи доходи. Насамперед залишається незрозумілим, чи розглядає здобувач зазначену властивість як обов'язкову кваліфікуючу ознаку предмета договору узуфрукта, чи лише як його типову економічну характеристику.

У цьому контексті потребує додаткового обґрунтування питання правових наслідків втрати предметом договору здатності приносити плоди, продукцію або доходи. Зокрема, доцільно було б провести чітке розмежування між втратою такої властивості та загибеллю або істотною зміною предмета узуфрукта. Адже, як зазначає сам здобувач, повна загибель речі або припинення її існування як об'єкта цивільних прав є підставою для припинення узуфрукта. Натомість не з'ясовано, чи може втрата предметом здатності приносити плоди, продукцію або доходи розглядатися як самостійна підстава для припинення договору узуфрукта, чи вона впливає виключно на можливість реалізації окремих правомочностей узуфруктуарія, не припиняючи відповідних договірних відносин. Висвітлення зазначених аспектів сприяло б більш повному обґрунтуванню запропонованої авторської концепції предмета договору узуфрукта та усунуло б можливі неоднозначності щодо практичного застосування сформульованого положення наукової новизни.

2. У п. 11 висновків до роботи здобувач зазначає, що договір узуфрукта має комплексну правову природу, оскільки є одночасно юридичним фактом, підставою виникнення обмеженого речового права та джерелом зобов'язальних правовідносин між власником майна і узуфруктуарієм. Водночас такий підхід потребує додаткового теоретичного обґрунтування. Зокрема, із тексту дисертації не є цілком зрозумілим, у чому саме полягає комплексність правової природи договору узуфрукта та які критерії покладені автором в основу такого висновку. Наведені здобувачем ознаки, а саме характеристика договору як юридичного факту, підстави виникнення речового права та джерела зобов'язальних правовідносин, радше відображають різні юридичні наслідки укладення договору, ніж свідчать про його особливу або комплексну правову природу. Адже у доктрині цивільного права будь-який цивільно-правовий договір є правочином, який виступає юридичним фактом та породжує відповідні цивільні права й обов'язки сторін. Тому потребує уточнення, які саме специфічні елементи правового регулювання договору узуфрукта відрізняють його від інших цивільно-правових договорів і дають підстави характеризувати його саме як договір із комплексною правовою природою.

Крім того, поза увагою здобувача залишилися доктринальні підходи до концепції речових договорів, які в сучасній цивілістиці розглядаються як

самостійні договори, покликані пояснити виникнення, зміну та припинення речових прав без зведення їх виключно до зобов'язальної конструкції договору. Аналіз зазначеної концепції міг би суттєво посилити аргументацію автора або, навпаки, дозволив би більш переконливо обґрунтувати відмову від її застосування до договору узуфрукта.

Опонент: **Яроцький Віталій Леонідович**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. *Зауваження:*

3. Дискусійним видається питання щодо співвідношення особистого характеру права узуфрукта та участі юридичних осіб у відповідних правовідносинах. У дисертації автор відносить до характерних ознак узуфрукта його особистий та невідчужуваний характер, водночас обґрунтовуючи можливість участі у відповідних правовідносинах як фізичних, так і юридичних осіб.

У зв'язку із цим заслуговує на подальшу наукову дискусію питання про те, яким чином особистий характер узуфрукта узгоджується із природою юридичної особи як суб'єкта цивільного права. Було б доцільно докладніше окреслити, чи однаковою мірою ця ознака проявляється щодо фізичних та юридичних осіб, чи її зміст залежить від особливостей конкретного суб'єкта.

Опонентка: **Гейнц Руслана Миколаївна**, кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри цивільного права Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. *Зауваження:*

1. У першому розділі дисертації автор здійснює ґрунтовний історико-правовий аналіз становлення інституту узуфрукта, розкриває його еволюцію від римського права до сучасних європейських правових систем (с. 27-42). Водночас дискусійним видається питання про співвідношення рецепції узуфрукта та адаптації цього інституту до сучасного приватного права України. В роботі автор доводить спадковість правової конструкції узуфрукта, однак меншою мірою розкриває, чи зберігає сучасний узуфрукт свою класичну правову природу, чи фактично набуває нової якості під впливом сучасних принципів цивільного права, насамперед принципів добросовісності, розумності, справедливості та соціальної функції права власності.

Однак, наведені зауваження мають переважно дискусійний характер і відображають окремі напрями подальшого розвитку досліджуваної проблематики. Вони не ставлять під сумнів обґрунтованість основних наукових положень, сформульованих автором, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації та не зменшують її наукової новизни, теоретичної і практичної цінності.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,
 «Проти» — членів ради.
 «Утрималися» —.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада ДФ 58.082.156 прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії Паньківському Володимирі Миколайовичу з галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 – Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається:

Голова
разової спеціалізованої вченої ради **Гриша ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК**

